

Esittelyt

Painii enkelten kanssa: Valtaa, uusliberalismia ja monikulttuurisuutta Stuart Hallin jalanjäljissä

Stuart Hall, *Mitä on tekeillä? Esseitä vallasta, uusliberalismista ja monikulttuurisuudesta*. Toim. Mikko Lehtonen & Olli Löytty. Vastapaino 2019. 273 s.

Teoreetikko, esseisti, marxilainen sosiologi, aktivisti... Rakkaalla lapsella on tunnetusti monta nimeä, ja niin on myös brittiläisen kulttuurintutkija Stuart Hallin (1932–2014) tapauksessa. Jamaikalaisyyntyinen Hall oli Richard Hoggartin ja Raymond Williamsin ohella yksi Birminghamin nykykulttuurin tutkimuskeskuksen ja siten koko kulttuurintutkimuksen oppialan perustajista. Monet hänen teksteistään ovat kulttuurintutkimuksen klassikoita. Vastapainon viime vuonna julkaisema, Mikko Lehtosen ja Olli Löytyn toimittama tekstikokoelma tarjoilee valikoiman Hallin ajattelua yksien kansien väliin koottuna taas uusien lukijoiden saavutettavaksi.

Mitä on tekeillä? Esseitä vallasta, uusliberalismista ja monikulttuurisuudesta koostuu seitsemästä Hallin tekstistä

sekä toimittajien laatimasta yhteenveto-osuudesta, mikä toimii erinomaisena johdatuksena teoksen teemoihin myös Hallin ajatteluun entuudestaan vihkiytymättömille lukijoille. Tekstikokoelmaan valikoituneiden kirjoitusten aihepiirit käsittelevät odotuksenmukaisesti kulttuurisen identiteetin ja monikulttuurisuuden kysymyksiä, mutta niiden ohella esiin nostetaan myös Hallin ajattelua suhteessa uusliberalistista kapitalismia koskeviin kysymyksiin. Juuri viimeksi mainittujen teemojen sisällyttäminen tekstikokoelman aihepiiriin tuo siihen tuoreen otteen: sen sijaan, että Hall pelkistettäisiin ikuisesti monikulttuurisuuden teoreetikoksi, tuodaan esiin myös hänen antinsa ja vihkiytymisensä marxilaiseen teoriaan ja sitä koskevaan poliittiseen ajatteluun.

Ideologiaa uusliberalismista rasismiin

Hallin teoreettisen ajattelun ytimessä on käsitys kulttuurin ja politiikan artikuloitumisesta toisiinsa tavalla, joka tekee näiden toiminnan alueiden tarkastelun toisistaan irrallisina hyödyttömäksi. Tarkemmin sanottuna kysymys on sen ajatuksen haastamisesta, jonka mukaan kulttuuri, talous ja politiikka ymmärretään erillisiksi ja selvärajaisiksi toiminnan alueiksi, kuten Lehtonen ja Löytty esipuheessa kirjoittavat (s. 18).

Tätä lähestymistapaa Hall nimittää konjunktuurianalyysiksi. Ylipäätään Hallin ajattelulle ominaista on monenlaisten keinoitekoisten rajojen vastustaminen ja ristiriitaisuuksien huomioiminen.

Käännösvalikoiman tuorein ja ainoa ensimmäistä kertaa suomeksi julkaistu essee ”Uusliberaali vallankumous” on historiallinen katsaus uusliberalismin muovautumiseen ja sen aseman legitimoitumiseen Isossa-Britanniassa. Esseessä Hall hahmottaa uusliberalismin taustaa liberalistisessa ajattelussa, sen läpilyöntiä Thatcherin pääministerikaudella, sekä viimeiseksi lopullista vakiintumista *New Labourin* politiikassa. Hallin esseessään esittämä teesi siitä, kuinka ”ristiriita on ideologian ominta alaa” (s. 260) tulee erinomaisesti näkyviin tässä kehitysketjussa, jossa juuri työväenpuolueen rooliksi lankeaa uusliberalismin sementoiminen osaksi yhteiskunnallista konsensusta.

Syypäätä sortoon ja alistukseen ei siis Hallin mukaan tarvitse aina lähteä etsimään kaukaa. Myös esimerkiksi rassistinen ideologia elää ja voi hyvin Hallin analysoimassa 1980-luvun lopun vasemistolaisessa ajattelussa, missä ”rotuun” liittyvät kysymykset on totuttu asettamaan alisteiseksi luokkaan liittyville kamppailuille. Hall kirjoittaa alun perin vuonna 1989 julkaistussa esseessään

”Rasismi ideologisena diskurssina”, miten “[p]atriarkaatin tavoin rasismikin on esi- ja jälkikapitalistinen ilmiö” (s. 37). Näin todetessaan Hall ei tarkoita, että rasismi olisi nyky muodossaan kapitalismista täysin irrallinen sorron muoto. Pikemminkin kyse on siitä, että ilman erillistä rasisminvastaista politiikkaa rasismi tulee säilymään ideologisena rakenteena tuotantjärjestelmästä riippumatta, eikä ”mikään historiallinen laki kuin Minervan pöllön myöhäinen lentoakaan varjele meitä siltä” (s. 38).

Esseistisiä kurotuksia maailmaan

Nykylukijalle yksi tuoreen Hall-kokoelman keskeisistä anneista liittyy sisällön ohella muotoon. Hallin julkaisutoiminta ei rajoittunut akateemisiin artikkeleihin, vaan koostui pitkälti esseemuotoisista teksteistä sekä tekstimuotoon editoiduista luennoista ja puheenvuoroista. Julkaisualustojen monipuolisuus on tervetullut muistutus tämän päivän JUFO-pisteiden ja vaikuttavuusindeksien perässä juokseville tutkijoille siitä, että uraauurtava ajattelu ei aina tapahdu pelkillä akateemisesti korkea-arvoisimmilla alustoilla.

Lehtonen ja Löytty luonnehtivat Hallin kirjoitusta esseistiseksi (s. 15). Esseistisydessä ei ole kysymys ainoas-

taan tyylistä, vaan se kytkeytyy olennaisesti myös Hallin ajattelun poliittisiin lähtökohtiin kuten käsitykseen, jonka mukaan teoreettisen kirjoittamisen tavoite ei ole lopullisten vastausten tarjoaminen monimutkaisiin kysymyksiin. Hallin kirjoitustyyliin ei tosiaankaan kuulu asioiden varma, auktoriteetinomainen paaluttaminen. Tätä keskustelunomaista tyyliä on korostettu myös tekstivalikoimassa. Ei liene sattumaa, että kokoelman avaavaksi tekstiksi valikoitunut ”Minimaaliset minät” alkaa sanoilla ”Vain pari alustavaa ajatusta...” (s. 25). Tällaisissa muotoiluissa ei kuitenkaan Hallin kohdalla ole kysymys itsensä vähättelemisestä, vaan pikemminkin ajattelun jättämisestä avoimeksi niin, että siihen tarttuminen ja edelleen muokkaaminen tuntuu lukijalle mahdolliselta.

Kuten Lehtonen ja Löytty johdannossa muistuttavat, Hall oli myös siinä mielessä kollektiivinen kirjoittaja ja ”joukkuepelaaja”, että hän monografioiden kirjoittamisen sijaan keskitti energiansa yhteisiin toimitusprojekteihin kollegoidensa kanssa (s. 14–15). Myös tämä piirre voidaan ymmärtää suhteessa Hallin laajempaan käsitykseen teorian merkityksestä, kuten hän esseessään ”Thatcherismin teoreetikot” kirjoittaa: ”Teoretisoinnin tarkoituksena ei ole

kasvattaa kirjoittajan intellektuaalista tai akateemista mainetta, vaan auttaa meitä hahmottamaan, ymmärtämään ja selittämään historiallista todellisuutta ja sen prosesseja eli tuottamaan niistä aiempaa osuvampaa tietoa, joka vaikuttaisi myös omiin käytäntöihimme niin, että voisimme muuttaa maailmaa.” (s. 208.) Samaa ajatusta Hall on kuvannut myös vuonna 1992 julkaistussa, käsitellyssä olevaan kokoelmaan lukeutumattomassa esseessään ”Cultural Studies and its Theoretical Legacies” kirjoittaessaan, kuinka kulttuurintutkimuksessa on kyse aina väistämättä kamppailusta, muttemistä tahansa kamppailusta, vaan painista enkelten kanssa (Hall 1992, 280).

Asemansa perusteleva käännöskokoelma

Mitä on tekeillä? Esseitä vallasta, uusliberalismista ja monikulttuurisuudesta on kolmas Hallin ajattelulle omistettu suomenkielinen käännöskokoelma. Aikaisemmat niin ikään Vastapainon kustantamat kokoelmat *Kulttuurin ja politiikan kysymyksiä* (toim. Koivisto, Lehtonen, Uusitupa & Grossberg 1992) sekä erityisesti *Identiteetti* (toim. Lehtonen & Herkman 1999) ovat muodostuneet kulttuurintutkimuksen peruslukemistoksi. Vaikka nyt julkaistu ko-

koelma tarjoileekin vanhoihin kokoelmiin nähden vähänlaisesti uutta materiaalia suomenkieliselle Hallin lukijalle, perustelee uudelleenjulkaisu asemaansa ennen kaikkea tekstien saatavuuden turvaamisen näkökulmasta: aikaisemmat kokoelmat ovat paitsi ikääntyneitä, myös loppuunmyytyjä.

Ottaen huomioon Hallin aikaisemman kehystämisen ensisijaisesti monikulttuurisuuden teoreetikkona, on ilahduttavaa, että Lehtonen ja Löytty ovat valikoineet kokoelmaan tekstejä, jotka painottavat Hallin merkittävyyttä myös vallan ja uusliberalismin teoreetikkona. Kokoelmalle ei kuitenkaan olisi ollut pahitteeksi terävöittää tätä aspektia sekä yleistä relevanssiaan useammalla aikaisemmin suomentamattomalla tekstillä erityisesti muiden kuin monikulttuurisuuden teemojen osalta.

Hall (s. 40) kirjoittaa rasismiin liittyen, miten sen esiintymät ovat ”aina historiallisesti spesifejä kunkin aikakauden, kulttuurin ja yhteiskuntamuodon määrittämällä tavalla”. Sama pätee Hallin omaan ajatteluun. Se ei tarjoa suoria vastauksia nykyhetken analyysiin, mutta erinomaisia apuvälineitä sellaisen tekemiseksi. Juuri tässä piilee myös Lehtosen ja Löytyn toimittaman tekstikokoelman keskeisin anti. *Mitä on tekeillä?* taipuu erinomaisesti monenlaisille lukijoi-

le: opiskelijoille ja tutkijoille, Hallin ajattelusta kiinnostuneille ja yhteiskunnallisia valtasuhteita muuten vain analysoiville radikaaleille ajattelijoille.

Taija Roiha

Kirjoittaja on kirjallisuuden ja kulttuuripolitiikan väitöskirjatutkija Jyväskylän yliopistosta.

